

Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State
Postbus 20019
2500 EA DEN HAAG

Retour naar correspondentieadres: Keizersgracht 62, 1015 CS Amsterdam

AANGETEKEND

Datum: 14 februari 2019
Inzake: Beroep Projectplan Markermeerdijken
Ons kenmerk: 181487

Uw kenmerk: 201810151/1/R1 (beroep) en 201810151/2/R1 (vovo)
E-mail: helpdesk@habitatconnect.nl
Tel.nr: 088-2400700

EERSTE AANVULLING BEROEPSCHRIFT inzake de gecoördineerde besluiten van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland inzake:

1. De goedkeuring van het Projectplan Waterwet Versterking Markermeerdijken en het MER;
2. De omgevingsvergunning en 'verklaring van geen bedenkingen' betreffende het handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening, het wijzigen van een provinciaal monument en het vellen van een houtopstand;
3. De vergunning gebiedsbescherming (Natura 2000-gebieden);
4. De ontheffing soortenbescherming (Flora en fauna).

1

ter inzage gelegd met ingang van 14 november 2018 tot en met 27 december 2018.
(Kennisgeving Staatscourant 2018 nr. 63297, Crisis- en herstelwet)

Geacht college,

Als advocaat/gemachtigde van de in [bijlage 1](#), beroepschrift, opgenomen groep organisaties en personen, stellen wij beroep in tegen de boven aangehaalde besluiten. Ter aanvulling en nadere toelichting geldt het volgende.

De bijlagen bij deze aanvulling zijn doorlopend genummerd ten opzichte van het beroepschrift.

Onderwerpen die worden behandeld in deze tweede aanvulling

- De reactie op het verweerschrift d.d. 1 februari 2019;

-

Indien tegenstrijdigheden zouden worden geconstateerd tussen de tekst in het beroepschrift, de tekst van de eerste aanvulling en de tekst van deze aanvulling, dan geldt de tekst van de tweede aanvulling als een actualisering van de tekst in het beroepschrift.

1. Reactie op het verweerschrift

Verweerschrift – Onderdeel 1 Inleiding

Op pagina 5 is gesteld dat: “zowel de kans op overstromen als de mogelijke gevolgen daarvan in de afgelopen eeuw onaanvaardbaar zijn toegenomen. Door bodemdaling en inklinking, maar ook door de klimaatverandering, die steeds heftiger omstandigheden met zich meebrengt, bieden de Markermeerdijken steeds minder bescherming aan hun achterland.”

Hieruit blijkt dat verweerder de essentie van de bijdrage van Prof. dr. ir. M. Kok, em. Prof. ir. drs. J.K. Vrijling en Ir. F.Spaargaren aan het beroepschrift niet heeft begrepen.

In de afgelopen eeuw is de kans op overstromen door de aanleg van de Afsluitdijk en de Houtribdijk essentieel en fundamenteel afgenomen. De Markermeerdijken staan niet langer bloot aan stormen op zee en aan grote rivierafvoeren. Het Markermeer is een binnenmeer.

De in 1920 versterkte dijken hebben tot de aanleg van de Afsluitdijk stormen met waterstanden van N.A.P. + 2,0 m en hoger zonder problemen doorstaan. In de situatie met een gemaal in de Houtribdijk liggen de hoogste waterstanden rond N.A.P. De effecten van bodemdaling, inklinking en klimaatverandering zijn vergeleken met de twee of meer meters lagere waterstanden marginaal. Voorts laat mevr. Schippers na te vermelden dat de dijken door zetting sterker zijn geworden en dat de sliblaag, die zich op de bodem heeft afgezet, eveneens een positief effect heeft op de stabiliteit.

Het beeld dat mevr. Schippers namens verweerder neerzet sluit naadloos aan bij dat van het bestuur van het HHNK. De bewoners onder druk zetten door angst aan te jagen. Wij zijn mevr. Schippers dankbaar dat zij zo zichtbaar maakt wat er aan kennis en inzicht ontbreekt bij verweerders. Een kernpunt in de brief van 21 januari 2019 aan de Minister en de Vaste Commissie I&W Tweede Kamer.

Verweerschrift - Onderdeel 2.2 Nieuwe normering

Er bestaat geen verschil van inzicht met betrekking tot de vraag aan welke normen behoort te zijn getoetst bij het bepalen van het versterkingsopgave voor de onderscheiden dijktrajecten, dat is de wettelijk vastgestelde overstromingskans 1:1.000 en de signaleringswaarde 1:3.000.

Gelet op de wetshistorie is de signaleringswaarde bedoeld als ‘trigger’ voor de start van de voorbereiding en beleidsprioritering van een dijkversterking.

Het scoren van de dijk, gelet op de wettelijke normstelling, moet geschieden met het geldende wettelijke beoordelingsinstrumentarium (WBI), inclusief de daaraan verbonden rapportageverplichting. Deze rapportage ontbreekt ter onderbouwing van de voorliggende versterkingsopgave.

Het genoemde Ontwerpinstrumentarium OI2014v3 en OI2014v4 (OI) is een buitenwettelijke handleiding, beschikbaar gesteld door de minister van Infrastructuur en Waterstaat ter ondersteuning van het dijkontwerp. Het ontwerpinstrumentarium strekt ter aanbeveling, de ontwerper mag hier zeker van afwijken. Vooral als de gekozen oplossing niet in het OI past.

Uit het verweerschrift blijkt dat verweerder heeft goedgekeurd dat het bestaande dijkveiligheidsniveau is vastgesteld met behulp van het Ontwerpinstrumentarium. De geconstateerde veiligheidstekorten zijn dus kennelijk niet vastgesteld en inzichtelijk gemaakt met behulp van het WBI.

Verweerder verwijst in het verweerschrift naar de twee Excelsheets zoals opgenomen in Bijlage 1.22. Maar deze excelsheets maken de scoring van het bestaande veiligheidsniveau, gelet op de wettelijke normstelling overeenkomstig het WBI, niet inzichtelijk.

Met deze aanpak staat niet vast dat de geplande ingrepen in de bestaande dijktrajecten voortvloeien uit een op het WBI gebaseerde en vastgestelde versterkingsopgave. Bovendien is in dit verband ook niet inzichtelijk gemaakt in hoeverre de gekozen concrete oplossing en daarmee de door appellanten gevreesde inbreuken op de bestaande LNC-waarden, aansluit bij een met behulp van het WBI vastgesteld veiligheidstekort.

Met als direct gevolg dat in de basis niet verifieerbaar is in hoeverre de geplande concrete ingrepen voortvloeien uit de wettelijke noodzaak om te voldoen aan de gestelde veiligheidsnormstelling.

Bovendien is niet inzichtelijk, gelet op de wettelijke normstelling, welk effect de in de excelsheets gepresenteerde versterkingsmaatregelen precies hebben op de geldende signaleringswaarde. De verwijzing door verweerder naar Tabel 2, pagina 41/42 biedt dit inzicht ook niet.

Appellanten vrezen dat de versterkingsoplossingen buitenproportioneel zijn ontworpen, hetgeen in dat geval potentieel zal leiden tot een (veel) hogere WBI-scoring dan wettelijk nodig is en met als gevolg dat de gevolgen van het besluit op de LNC-waarden zwaarder zullen zijn dan nodig.

In het projectplan is bevestigd dat met de gestelde versterkingsmaatregelen zal worden voldaan aan de veiligheidsnorm 1:3000 in 2071. Daarmee is dan aan de gestelde versterkingsopgave voldaan, overeenkomstig de wettelijke normstelling.

Maar niet is inzichtelijk gemaakt aan de hand van de wettelijke veiligheidsnorm of er sprake is van een surplus met meer ingrijpende gevolgen voor de omgeving dan nodig om te voldoen aan de wettelijke normstelling. Een en ander klemt te meer omdat het waterveiligheidsbeleid een planhorizon heeft tot 2051, terwijl als ontwerputgangspunt een levensduur tot 2071 is genomen op basis van het OI. Bovendien kan de toegepaste robuustheidstoelag ook nog eens een buitenproportionele ingreep tot gevolg hebben.

Ook mogen voorgenomen 'meekoppelingen' niet leiden tot een zwaardere versterking dan nodig is voor het behalen van de gestelde veiligheidsnorm. Het effect van meekoppelingen op de versterkingsopgave is niet inzichtelijk gemaakt.

Tot slot treft u bijgaand een schrijven aan van Ir. F.Spaargaren, mede namens Prof. dr. ir. M. Kok en em. Prof. ir. drs. J.K. Vrijling dat ter beschikking werd gesteld aan de StAB tijdens het bezoek aan de dijk op 8 mei jongstleden. U dient de tekst daarvan te beschouwen als hier herhaald en ingelast.

Het schrijven gaat hierbij als **bijlage ****.

[Verweerschrift - Onderdeel 2.3 conclusie t.a.v. noodzaak versterking](#)

[Urgentie](#)

Er wordt niet ontkend dat versterking nodig is. Het tekort aan binnenwaartse stabiliteit is echter op onjuiste gronden bepaald. De noodzakelijke versterking is daarom veel minder ingrijpend en kan worden gerealiseerd met behoud van het historisch waardevolle karakter. Oeverdijken en verschoven trace's zijn niet nodig.

Het voorgaande heeft ook een raakvlak met de mate van urgentie van de uitvoering van een vastgestelde versterkingsopgave. De versterkingsopgave is redelijkerwijs pas urgent en noodzakelijk te achten wanneer de met behulp van het WBI vastgestelde overstromingskans 1:1.000 niet meer wordt gehaald op de te onderscheiden dijktrajecten.

De gestelde noodzakelijkheid om de dijken uiterlijk in 2021-2022 'op sterkte' te moeten hebben mist derhalve een dragende onderbouwing.

Verweerschrift – Onderdeel 3.3 Maatschappelijke participatie

Alternatievenonderzoek

Gerust mag benadrukt worden dat, vanwege de voorbereiding van de Omgevingswet, een ruime belangstelling bestaat voor de (juridische) vormgeving van maatschappelijke participatie.

Over de wijze waarop de beoogde maatschappelijke participatie is vormgegeven en uitgevoerd, is reeds het nodige gesteld in het beroepschrift. Gelet op het verweerschrift geldt ter aanvulling nog het volgende.

Aan de voorbereiding van de besluitvorming inzake de onderhavige dijkversterking is de Code Maatschappelijke Participatie (2014) ten grondslag gelegd. De Code fungeert zodoende als bestendig beleid voor het bevoegde gezag en daarmee als toetskader voor een zorgvuldige motivering en een kenbare belangenafweging, met betrekking tot maatschappelijke initiatieven (artikel 3.2, 3.4 en 3.46, Awb).

Met veel maatschappelijk draagvlak van appellanten en de achterban van appellanten is herhaald aandacht gevraagd bij HHNK en Alliantie voor het - waar technisch mogelijk - oplossen van de gestelde versterkingsopgave door gebruik te maken van de JLD-dijkstabilisator.

Voor een indruk - zonder volledig te willen zijn - volgt op deze plaats een aantal momenten waarop expliciet aandacht is gevraagd voor dit initiatief:

[** lijst] (Actie: Joke / Jos)

In de visie van appellanten is sprake van een alternatief met zeer aanmerkelijk minder bezwaren, omdat met deze techniek op belangrijke delen van de dijken, kan worden volstaan met een versterking, op naar schatting 30 tot 40% geheel zonder aantasting van de bestaande LNC-waarden, respectievelijk op andere delen een minder ingrijpende aantasting.

Ter illustratie verwijzen wij naar de potentiële verkleining van de aantasting van LNC-waarden met de inzet van dijkvernageling, zoals opgenomen in **bijlage ****. (Actie: Jos)

In het kader van dit beroep gaat het appellanten niet om een technische beoordeling van dit initiatief door de rechter. Maar, gelet op de potentie van deze oplossing, om de wijze waarop deze inbreng door HHNK en Alliantie categorisch niet werd behandeld als onderdeel van de voorbereiding van de bestreden besluitvorming. Voor zover al werd gereageerd op deze inbreng, werd de techniek zonder nadere onderbouwing gewimpeld als 'te duur' en een 'niet-bewezen' constructieve techniek. Serieus onderzoek naar de haalbaarheid van de methode werd niet uitgevoerd, althans niet ten grondslag gelegd aan de bestreden besluitvorming.

De afwijzing op grond van ‘te duur’¹ werd op geen enkele manier verifieerbaar onderbouwd, nog afgezien van het feit dat innovatieve oplossingen 100% rijkssubsidieabel zijn ingevolge het HWBP.

De afwijzing op grond van ‘niet-bewezen’² wordt door appellanten ronduit een drogreden genoemd, omdat andere door de Alliantie te gebruiken technieken die kwalificatie ook (nog) niet hadden. Verwezen zij naar de methode van asverschuiving, de VSF-vernagelingstechniek, het gebruik van damwanden en vooroevers uit de keuken van de private partijen binnen de Alliantie die ook niet ‘bewezen’ zijn of waren.

Voor een goed begrip van de terminologie ‘bewezen’ geldt in dit verband het volgende. Deze ingeburgerde term dekt de lading eigenlijk niet, omdat geen sprake is van een ‘stempel bewezen’, maar sprake is van een procedure waarmee technische oplossingen worden geaccepteerd en gepubliceerd door het Expertise Netwerk Waterveiligheid (ENW | www.enwinfo.nl) voor toepassing in primaire waterkeringen.

Het Expertise Netwerk Waterveiligheid is een onafhankelijk kennisnetwerk van specialisten in waterveiligheid. De belangrijkste taak van het ENW is het (gevraagd én ongevraagd) adviseren van overheidsorganisaties met een verantwoordelijkheid voor waterveiligheid over actuele vraagstukken en innovaties. Daarom zorgt het ENW voor het bundelen en delen van kennis over bescherming tegen overstromingen en over actuele issues en innovaties. Zo draagt het netwerk bij aan de kwaliteit van de innovaties, producten en uitvoering van waterveiligheidsstaken.

De acceptatieprocedure voorziet aan de hand van documentatie en praktijkproeven in een technische beoordeling door de werkgroep ENW-techniek en vervolgens door de ENW-kerngroep. ENW keurt de oplossingen niet goed en er is geen verplichting om een bepaalde oplossing toe te passen na het voltooiën en publiceren van een ENW-acceptatie en de toepassing kan worden ingezet voorafgaand aan de definitieve bezegeling in de ENW-kerngroep.

De concrete keuze voor toepassing van technische oplossingen valt onder de beleidsvrijheid van de waterkeringbeheerder.

De JLD-techniek en de VSF-techniek zijn overeenkomstig de verwachting inmiddels op 29 april 2019 door ENW-techniek geaccepteerd en zullen worden voorgedragen aan de kerngroep in November 2019.

Bewezen Sterkte

De methode Bewezen Sterkte heeft wel een plaats gekregen in het Projectplan. Daarmee staat vast dat de, als maatschappelijk initiatief, ingebrachte gedachtegang op zichzelf wel degelijk is geaccepteerd. En toch kan het dan nog gebeuren dat de Bewezen Sterkte-aanpak éézijdig wordt toegepast, zodanig dat de oorspronkelijke projectaanpak niet wijzigt en de negatieve gevolgen voor de LNC-waarden tóch niet worden verkleind. Onder meer door opnieuw ‘bewijs’ te zoeken op basis van een zeer beperkende onderzoeksmethodiek, waarbij de uitkomst wel móet zijn dat er te weinig bewijs voorhanden is om grootschalige toepassing te kunnen onderbouwen. Het gevolg van een grootschalige toepassing zou zijn dat de ingrepen en kosten met een factor 10 kleiner uitgevoerd zouden kunnen worden.

Op pagina 14 stelt verweerder ten aanzien van Bewezen Sterkte dat het gaat om een toetsmethode, een methode dus om te beoordelen of de dijk veilig is. Daar kan alleen een "ja" of "nee" uitkomen. Is de dijk veilig, dan hoeven er in het geheel geen maatregelen te worden genomen. Dat is op zichzelf correct. Het indertijd zeer breed bestuurlijk, ambtelijk en technisch gedragen rapport Bewezen Sterkte (2000) laat zien dat 90% van de dijk veilig is met binnenwaartse stabiliteit als criterium.

Conclusie alternatievenonderzoek

Het expliciet op oneigenlijke gronden weren van dit maatschappelijk initiatief om bijdragen te leveren aan het fors verkleinen van de impact op de te beschermen bestaande LNC-waarden, het afzien van een serieuze motivering met betrekking tot het afwijzen van dit initiatief bij de vaststelling van het projectplan en de goedkeuring daarvan en een niet-transparante handelswijze bij het reageren op dit initiatief, komt duidelijk in strijd met de letter en geest van de Code Maatschappelijke Participatie. Met als gevolg dat naar verwachting een serieuze kans wordt gemist om te komen tot een beperking van de negatieve gevolgen van de geplande dijkversterking.

Maatwerk dijkontwerp Uitdam Module 14

Een positief voorbeeld van participatie was zonder meer de heroverweging ten aanzien van het dorp Uitdam. Ten aanzien van de situatie te Uitdam werd door bemiddeling van de Deltacommissaris het oorspronkelijke dijkontwerp verlaten en werd toegezegd dat gevolg zou worden gegeven aan dit advies. Op pagina 10, verweerschrift is verwezen naar deze gang van zaken.

8

De gewijzigde inzichten met betrekking tot de dijkversterking in Module 14 zijn echter niet geborgd in de definitieve besluitvorming. Met de vaststelling en goedkeuring van Bijlage 1.22 bij het Projectplan is de Ontwerpbasis Dijken DO vastgelegd. Op pagina 10 van deze bijlage is opgenomen dat het dijkontwerp bij Uitdam dorp (EA-7A) een aparte (aanvullende) uitgangspuntennotitie en ontwerpnota krijgt.

In het verweerschrift is bevestigd dat het advies van de Deltacommissaris is overgenomen. Maar deze aanvullingen zijn niet ter inzage gelegd en maken derhalve geen deel uit van het bestreden besluit. Een en ander met als gevolg dat de gevolgen van het besluit niet inzichtelijk zijn gemaakt voor wat betreft Module 14. Dit klemt te meer omdat uit contacten tussen appellanten met de Alliantie lijkt te blijken dat (deels) geen gevolg zal worden gegeven aan het advies van de Deltacommissaris. Met alle onrust van dien. Hoe dan ook is onduidelijk gebleven op welke wijze precies een invulling aan de versterkingsopgave zal worden gegeven aldaar.

Verweerschrift – Onderdeel 3.6 Innovatie

Verweerder stelt dat binnen het project een periode van vier jaar is uitgetrokken om te onderzoeken of de mogelijke extra stevigheid van de ondergrond in veen (of klei) kan worden meegenomen in het ontwerp van de sterkte. Etc. Alleen hieruit blijkt al dat de afkeuring van de dijk is gebeurd met achterhaalde, althans onvoldoende bruikbare rekenmodellen.

Verweerschrift – Onderdeel 3.8 De “Frisse Blik”

Appellanten kwamen eerst bij lezing van het verweerschrift op de hoogte van het bestaan van een reviewcommissie in de fase tussen ontwerp-besluit en vaststelling. De bevindingen van de commissie zijn geen onderdeel van de ter inzage gelegde besluitvorming.

Bovendien was de eerste opdrachtverlening beperkt tot Module 6 en 7 en de overgang van Module 5 naar 6. Een daarop volgende tweede opdrachtverlening betrof Molensloot en Module 3 Scharwoude (review alternatief omwonenden). In alle gevallen werd de toepasselijkheid van een constructieve oplossing, zoals het toepassen van vernagelingstechniek uitgezonderd in de opdrachtverlening voorafgaand aan de technische review door prof. Vrijling c.s..

Zoals uit **bijlage **** expliciet blijkt is juist met de toepassing van vernagelingstechniek de versterkingsopgave in module 3, 6 en 7 oplosbaar zonder enige inbreuk op de LNC-waarden.

Ten aanzien van de bevindingen van de commissie over het ingebrachte alternatief door de bewoners van Scharwoude bleek wel degelijk dat sprake was van een kansrijk alternatief. De bevindingen van de commissie zijn echter niet doorvertaald in een gewijzigde aanpak, een gemotiveerde afwijzing, noch werden de bevindingen als onderdeel van de besluitvorming gepubliceerd.

De verwijzing in het verweerschrift in de laatste regel van deze paragraaf naar de conclusie van deze review is daarom beperkt van waarde.

Verweerschrift – Onderdeel 3.10 Conclusie t.a.v. de gekozen oplossing

De conclusie stelt dat pompen in de Houtribdijk en Bewezen Sterkte niet leiden tot een veel kleinere ingreep. Voorts is er een grens aan de financiële middelen die de minister bereid is beschikbaar te stellen. Pompen in combinatie met Bewezen Sterkte maken echter wel degelijk een veel kleinere ingreep mogelijk. De (maatschappelijke) kosten zijn zeer aanzienlijk lager en bovendien in de wetenschap dat na de planperiode tot 2051 pompen in de Houtribdijk zullen worden geplaatst.

Verweerschrift – Onderdeel * Reactie beroepschrift

In de door Arcadis opgestelde reactie (bijlage 10 bij het verweerschrift, bij punt 70) wordt gesteld dat ten aanzien van stikstof in bijlage 8.31 bij het projectbesluit een volledig projectspecifieke beoordeling zou zijn opgesteld van de effecten van stikstofdepositie, waarbij zou zijn geconstateerd dat geen sprake is van een significant effect. Bij die beoordeling zou geen rekening zijn gehouden met de positieve effecten van de PAS. Dit standpunt valt moeilijk te begrijpen. Het project leidt onomstreden tot een toename van de depositie op een aantal Natura 2000-gebieden die overbelast zijn met stikstof.

Op pagina 4 en 5 van de genoemde bijlage 8.31 staat ook beschreven voor welke Natura 2000-gebieden en habitattypen sprake is van overschrijding van de Kritische Depositiewaarde (KDW). Vervolgens wordt kwalitatief beredeneerd dat het om een wel heel kleine toename van de depositie zou gaan, dat andere belemmerende factoren spelen of dat in een aantal van deze gebieden de KDW niet behaald zou hoeven te worden om toch aan de instandhoudingsdoelen te kunnen voldoen.

Hiermee miskent Arcadis dat het bereiken van de KDW nu juist een voorwaarde is voor het bereiken van de instandhoudingsdoelen en daarnaast dat bij het ontwikkelen van de PAS rekening is gehouden met alle in het gebied uitgevoerde en mogelijk te nemen maatregelen die nodig zijn om, in combinatie met de op grond van de PAS toelaatbare stikstofbelasting, een aanvaardbare ontwikkeling van het gebied mogelijk te maken. Ook een kleine toename is in een overbelaste situatie significant, al was het maar omdat die een noodzakelijke afname in de weg staat. Daar komt bij dat de maatregelen die in de gebieden genomen worden allemaal al zijn verdisconteerd in de PAS, die invulling geeft aan de Habitatrichtlijn

10

Dat buiten de PAS om een toename van de depositie toelaatbaar zou zijn en afzonderlijk beoordeeld zou kunnen worden, zoals in feite door Arcadis betoogd, is geen houdbaar standpunt. Op basis van deze redenering zou iedere aanvullende 'kleine' toename toelaatbaar geacht kunnen worden, hetgeen het systeem van de PAS, waarin nu juist essentieel is dat alle depositie wordt opgeteld en in de berekening betrokken, volstrekt zou ondermijnen. De stelling zoals ingenomen in bijlage 10 bij het verweerschrift en bijlage 8.31 is in strijd met de PAS.

De stelling is ook in strijd met het feit dat in bijlage 8.1 bij het projectbesluit onder 5.2.6 uitdrukkelijk melding wordt gemaakt van de negatieve effecten van toename van de stikstofdepositie en daarbij vermeld wordt dat ruimte voor de door dit project veroorzaakte toename is gereserveerd in de PAS.

Nog afgezien van de vraag of een toename van de stikstofdepositie op een overbelast gebied toelaatbaar zou kunnen zijn als die *niet* in de PAS was opgenomen is het verweer dus ook in strijd met de Ecologische onderbouwing zoals samengevat in bijlage 8.1 waar nu juist ruimte voor een depositietoename uit de PAS wordt geclaimd.

Omdat de stikstofruimte op basis van de PAS wordt geclaimd is voor de toelaatbaarheid daarvan van wezenlijk belang of de PAS houdbaar is in het licht van de jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie. Naar de mening van appellanten is de PAS dat niet en kan deze dus ook niet ten grondslag worden gelegd aan dit besluit.

Voor zover verweerder betoogt dat een toename van de stikstofdepositie toelaatbaar op een reeds overbelast gebied zou zijn als er geen PAS van toepassing was menen appellanten dat dit eveneens in strijd is met de jurisprudentie van het Europese Hof, aangezien daardoor in wezen een ongelimiteerde toename van de depositie mogelijk zou worden gemaakt, zonder dat enigerlei garantie bestaat dat de depositie al dan niet op termijn tot een aanvaardbaar niveau zal dalen, zoals in de PAS tenminste nog beoogd is.

Het noemen van het Natura 2000-gebied Naardermeer heeft te maken met het gegeven dat dit één van de gebieden is die overbelast worden door stikstof en tevens een gebied waarvan de bescherming een belang is dat één van de appellanten (mede) als statutair doel heeft.

[Verweerschrift – Onderdeel * Reactie beroepschrift](#)

Gelet op het bovenstaande verzoeken cliënten u om deze aanvulling te betrekken bij het eerder ingediende beroepschrift.

Hoogachtend,

Mr. B.J. Meruma (advocaat)

Mr. drs. J. Rutteman (advocaat)

Mr. drs. B. Krot (jurist)

Bijlagen

CONCEPT